

Michal Lalík

Lalík, M.: Forest health in Banská Bystrica region in 2023. APOL, 2024, vol. 5, no. 2, p. 277–281.

Abstract: The paper presents the health status of forests in the Banská Bystrica Region, Slovakia. Various factors that affect the forests health as well as the distribution of accidental felling by individual county are summarized.

Key words: sanitary felling; bark beetles; pathogenic fungi; Banská Bystrica Region

Výška náhodnej ťažby na celkovej ťažbe dosiahla podiel 54,3 %. Na ihličnatých drevinách podiel náhodnej ťažby tvorí 93 % a na listnatých 7 %. Najvyšší objem náhodných ťažieb sa zaznamenáva v okrese Brezno (685 tis. m³), čo predstavuje 59,4 % náhodných ťažieb v kraji. Okolo 11,5 % pripadá na okres Detva (133 tis. m³) a 8,7 % okres Banská Bystrica (100,7 tis. m³). Nasledujú okresy Zvolen (71,5 tis. m³), Rimavská Sobota (3 263 tis. m³), Žiar nad Hronom (31,9 tis. m³), Poltár (30,9 tis. m³), Revúca (30,4 tis. m³), Lučenec (15,2 tis. m³), Žarnovica (8,3 tis. m³), Banská Štiavnica (7,2 tis. m³), Krupina (3,3 tis. m³) a Veľký Krtíš (3,2 tis. m³).

Množstvo hmoty napadnutej podkôrnym a drevokazným hmyzom (PDH) dosiahlo 824 tis. m³. Najdôležitejším druhom podkôrneho hmyzu je rovnako ako ostatné roky lykožrút smrekový (*Ips typographus*), ktorý dosahuje 97,7 % podiel z hmoty napadnutej PDH. Tak ako v posledných rokoch, aj v roku 2023 bol pozorovaný hojný výskyt ohnísk podkôrneho hmyzu v smrečinách.

Abiotické škodlivé činitele poškodili v kraji 317 tis. m³ drevnej hmoty. Najviac hmoty bolo poškodené vetrom (160,6 tis. m³), suchom a úpalom 119,6 tis. m³ a snehom 37 tis. m³. Oproti roku 2022 pozoruje významné zvýšenie poškodenia porastov suchom, a to o 80 tis. m³, avšak v roku 2023 nebolo v Banskobystrickom kraji významnejšia vetrová kalamita.

Fytopatogénnymi organizmami bolo napadnutých 7,4 tis. m³ drevnej hmoty. Podpŕovkami bolo napadnutých 168 m³, okolo 350 m³ hnilobami, 155 m³ tracheomykóznymi ochoreniami a okolo 6,5 tis. m³ inými hubami. Významné škody na jaseňových porastoch naďalej spôsobuje huba *Chalara fraxinea*, ktorej pohlavným štádiom je diskomycétna huba *Hymenoscyphus fraxineus* (čiašočka jaseňová).

Antropogénnymi škodlivými činiteľmi bolo poškodených 2,1 tis. m³ drevnej hmoty, z čoho 1 989 m³ hmoty bolo odcudzené a ostatné antropogénne činitele sú počítané len v desiatkach kubíkov.

Tabuľka 1. Výskyt škodlivých činiteľov v lesoch Banskobystrického kraja v roku 2023.

Table 1. The volume of sanitary felling in Banská Bystrica region by the group of pest agents in 2023.

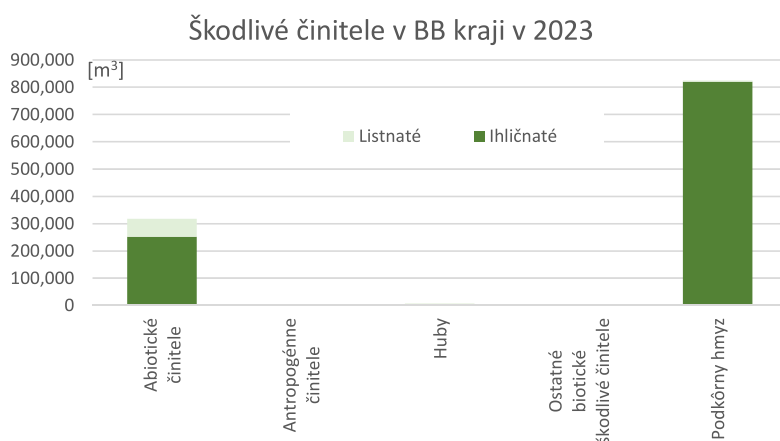
Činitele	Dreviny [m ³]		
	Ihličnaté	Listnaté	Spolu
Abiotické škodlivé činitele	252 009	65 861	317 870
Abiotické činitele	252 009	65 861	317 870
Iné abiotické	366	274	640
Sneh	35 372	1 603	36 975
Sucho a úpal	94 025	25 627	119 652
Vietor	122 246	38 357	160 603
Antropogénne škodlivé činitele	70	2 016	2 086
Antropogénne činitele	70	2 016	2 086

Činitele	Dreviny [m ³]		
	Ihličnaté	Listnaté	Spolu
Imisie	11	0	11
Iné antropogénne	26	50	76
Odcudzenie dreva	23	1 966	1 989
Požiare	10	0	10
Biotické škodlivé činitele	822 048	11 737	833 785
Huby	524	6 949	7 473
Hniloby	83	282	365
Iné huby	205	6 344	6 549
Podpňovka	168	0	168
Rakovina a nekróza kôry	67	169	236
Tracheomykózy	1	154	155
Ostatné biotické škodlivé činitele	923	1 412	2 335
Iné biotické	923	1 116	2 039
Obhryz a lúpanie zverou	0	215	215
Odhryz zverou	0	81	81
Podkôrnny hmyz	820 601	3 376	823 977
Drevokaz čiarkovaný	26	0	26
Iný podkôrnny hmyz	9 195	2 603	11 798
Lykožrút bukový	0	307	307
Lykožrút lesklý	2 398	0	2 398
Lykožrút smrekovcový	132	0	132
Lykožrút smrekový	805 605	0	805 605
Lykožrúty na jedli	3 041	0	3 041
Podkôrník dubový	0	466	466
Podkôrníkové na borovici	204	0	204
Spolu	1 074 127	79 614	1 153 741

Tabuľka 2. Objem náhodnej a celkovej ťažby v roku 2023 podľa okresov Banskobystrického kraja.

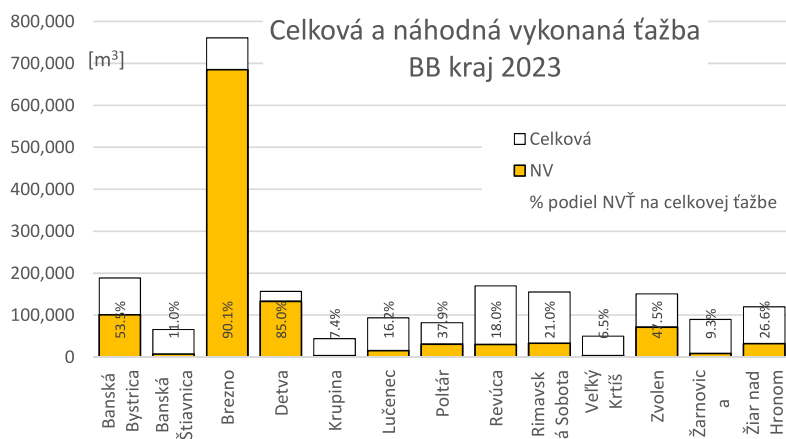
Table 2. Volume of sanitary felling, and total felling volume in 2023 by districts of the Banská Bystrica region.

Okresy	NV – náhodná vykonaná [m ³]			Podiel náhodnej vykonanej na celkovej ťažbe	Celková ťažba [m ³]		
	Ihličnaté dreviny	Listnaté dreviny	Spolu		Ihličnaté dreviny	Listnaté dreviny	Spolu
Banská Bystrica	95 355	5 382	100 737	53,5 %	140 212	48 175	188 387
Banská Štiavnica	5 244	1 971	7 215	11,0 %	12 062	53 509	65 571
Brezno	676 317	8 876	685 193	90,1 %	746 984	13 621	760 605
Detva	126 261	6 927	133 188	85,0 %	136 444	20 183	156 627
Krupina	882	2 380	3 262	7,4 %	2 882	41 225	44 107
Lučenec	8 540	6 651	15 191	16,2 %	17 146	76 660	93 806
Poltár	28 708	2 215	30 923	37,9 %	32 682	48 896	81 578
Revúca	27 601	2 849	30 450	18,0 %	39 967	129 427	169 394
Rimavská Sobota	21 285	11 303	32 588	21,0 %	29 365	125 823	155 188
Veľký Krtíš	410	2 827	3 237	6,5 %	2 233	47 477	49 710
Zvolen	51 575	19 953	71 528	47,5 %	63 597	86 872	150 469
Žarnovica	4 732	3 583	8 315	9,3 %	13 646	76 120	89 766
Žiar nad Hronom	27 217	4 697	31 914	26,6 %	55 104	64 967	120 071
Spolu	1 074 127	79 614	1 153 741	54,3 %	1 292 324	832 955	2 125 279

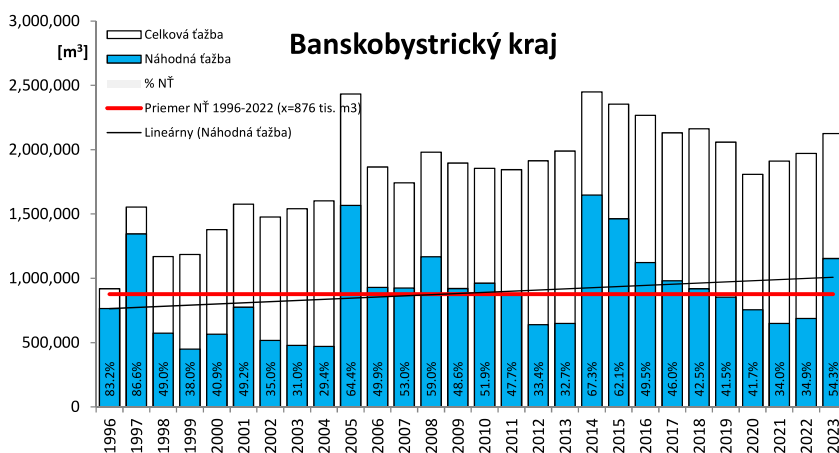
Obrázok 1. Podiel jednotlivých skupín škodlivých činiteľov na náhodnej vykonanej ťažbe v Banskobystrickom kraji v roku 2023.

Figure 1. The volume of sanitary felling in Banská Bystrica region by the group of pest agents in 2023.

Obrázok 2. Podiel náhodnej vykonanej ťažby na celkovej ťažbe v Banskobystrickom kraji podľa okresov v roku 2023.

Figure 2. Sanitary felling share in total felling volume in 2023 by districts of the Banská Bystrica region.

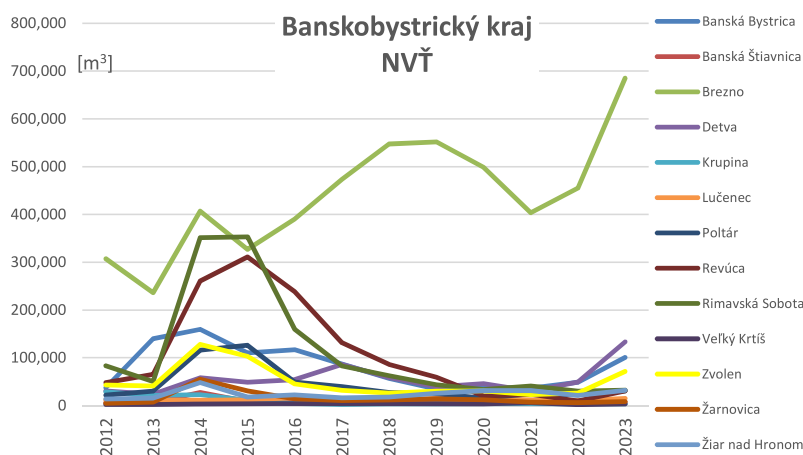

Obrázok 3. Vývoj podielu náhodnej vykonanej ťažby na celkovej ťažbe v Banskobystrickom kraji.

Figure 3. Development of sanitary felling share in total felling volume in the Banská Bystrica region.

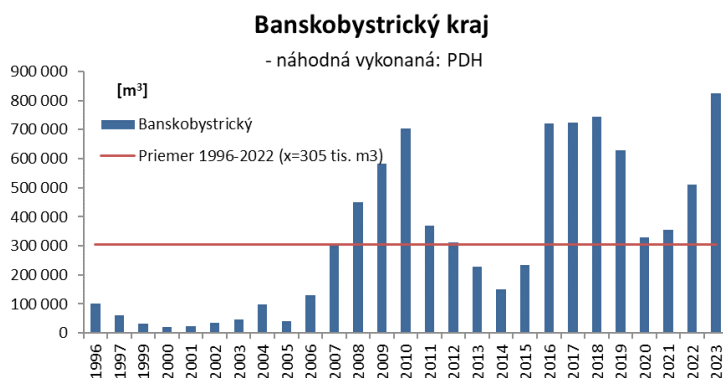
Prognóza vývoja zdravotného stavu lesov v Banskobystrickom kraji

Predpokladáme, že celkový objem náhodnej ťažby v Banskobystrickom kraji sa rapídne zvýši oproti minulým rokom. Zvýši sa pravdepodobne objem kalamitnej ťažby z dôvodu sucha a podkôrneho hmyzu ako následok teplých rokov posledného obdobia, hlavne v oblasti Horehronia. Podobne aj podiel hubových ochorení sa v dôsledku stresu zo sucha pravdepodobne zvýši.

Obrázok 4. Vývoj náhodnej vykonanej ťažby podľa okresov v Banskobystrickom kraji.

Figure 4. Development of sanitary felling in districts of the Banská Bystrica region.

Obrázok 5. Vývoj vykonanej náhodnej ťažby spôsobenej podkôrnym a drevokazným hmyzom v Banskobystrickom kraji.

Figure 5. Development of sanitary felling caused by bark beetles and wood-boring insects in the Banská Bystrica region.

Podakovanie

Tento článok vznikol vďaka podpore výskumným projektom Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-19-0116, APVV-19-0119, ďalej APVV-21-0131 „Vývoj a testovanie biologicko-mechanických spôsobov ochrany ihličnatých sadeníc pred hmyzími škodcami v lesoch poškodených veľkoplošnými kalamitami“, APVV-22-0545 „Nový škodca v bučinách na Slovensku: Výskum metód ochrany lesa proti lykožrútovi bukove-mu (*Taphrorychus bicolor*)“, APVV-22-0399 „Testovanie nosiča biologicky aktívneho organizmu proti hmyzím škodcom z rodu *Chréstov Melolontha*“, APVV-23-0156 Výskum populácie a možnosti ovládania invázneho druhu sietnička dubová (*Corythucha arcuata*) v dubových ekosystémoch Slovenska, „Progresívne metódy ochrany lesa v meniacich sa ekologických podmienkach (PROMOLES)“, projekt financovaný z rozpočtovej kapitoly MPRV SR (prvok 08V0301). Tento článok vznikol aj vďaka spolufinancovaniu Európskej komisie v rámci projektu LignoSilva [Grant Agreement #101059552] v rámci akcie Horizon Europe Teaming for Excellence.

Obrázok 6. Podkôrna kalamita na Horehroní.
Figure 6. Bark beetle outbreaks in Horehronie region.

ADRESA

Ing. Michal Lalík, Ph.D.
Národné lesnícke centrum – Lesnícky výskumný ústav Zvolen
Lesnícka ochrannárska služba
Lesnícka 11
SK-969 01 Banská Štiavnica
e-mail: michal.lalik@nlcsk.org